

HET ROMEINSE VROEGE EN STRA

• Gerard Kramer

In profetische studies over het toekomstige, herstelde Romeinse rijk duikt vaak de vraag op of een bepaald gebied of een bepaalde staat vroeger bij het Romeinse rijk hoorde. De onuitgesproken gedachte daarbij is dan dat, als dat gebied of die staat vroeger binnen de grenzen van het Romeinse rijk viel, dat waarschijnlijk ook in de toekomst het geval zal wezen. Dat laatste is natuurlijk nog lang niet zeker. Maar we moeten ergens beginnen. Daarom toch nu eerst de vraag: wat was precies de omvang van het historische Romeinse rijk?

RIJK: R IJKS

Wat is een rijk?

Het is belangrijk ons eerst af te vragen wat een 'rijk' precies is. De term 'rijk' is lange tijd gebruikt om een staatsverband aan te duiden dat diverse volken omvat en/of waaraan een aantal andere staten onderhorig is. In het Nederlands kennen we nog de woorden koninkrijk en keizerrijk – aanduidingen die het misverstand kunnen wekken dat er alleen sprake is van een rijk als het onder leiding van een koning of een keizer staat. De Romeinen, over wie we het in dit artikel hebben, hebben bijvoorbeeld ook over een rijk geregeerd in de jaren dat zij een republiek waren.

Hoe verliep de Romeinse expansie?

Wanneer we het Romeinse rijk definiëren als *het gebied dat de Romeinen onder hun heerschappij hebben gebracht*, moet de vraag gesteld worden: wanneer is er sprake van Romeinen? Het is daarbij interessant te bedenken dat de Romeinen in de oudheid zichzelf niet zagen als de inwoners van de hoofdstad van Italië. Sterker nog: er was geen staat Italië - die was er pas na de zgn. Italiaanse eenwording, een proces dat pas afgesloten is in 1870! In de oudheid was *Italia* slechts de naam van een gebied, een puur geografische aanduiding dus - maar niet de naam van een staat! Dat geografische gebied Italia was de plek waar in het midden van de 8^e eeuw v.C. (volgens de traditie 753 v.C.) de stad *Roma*, Rome dus, is gesticht. Dat was tevens de *staat* Rome. Rome stond aanvankelijk onder leiding van een koning.

Eigenlijk was er al sprake van een Romeins rijk op het moment dat de Romeinen hun macht geleidelijk aan uitbreidden over hun directe en verder weg gelegen omgeving. Intussen was in 510 v.C. het koningschap afgeschaft, en was de staat omgevormd tot een *republiek*, die geleid werd door twee consuls, die steeds voor een jaar werden gekozen. Onder de consuls raakte de machtsuitbreiding in een stroomversnelling. Meestal spreken we van *de periode van de Romeinse expansie of machtsuitbreiding in Italië*: in die periode, 509-265 v.C., overwonnen de Romeinen allerlei stadstaten en stammen, waarmee ze afzonderlijke verdragen sloten. Dat deden ze natuurlijk expres, en wel volgens het principe *divide et impera*, 'verdeel en heers' - zodat de onderworpenen, door gebrek aan een gezamenlijk belang, niet samen één front tegen de Romeinen zouden vormen. Deze overwonnenen werden door de Romeinen beschouwd en behandeld als onderhorige *bondgenoten*, die troepen leverden en Rome volgden in de buitenlandse politiek. Schattingen hoefden ze niet te betalen, ze hielden zelfbestuur in interne zaken en hun eigen burgerrecht. Soms namen de Romeinen het grondgebied van zulke overwonnenen in beslag en maakten het tot Romeins staatsland, waar Romeinse boeren en soldaten werden gevestigd: zo lag er in 265 v.C. in heel Italië een lappendeken, een ongeorganiseerd geheel van onderworpen gebieden, die verschillende relaties met Rome hadden en op verschillende manieren aan Rome gebonden waren.

Wanneer was er sprake van een Romeins rijk?

In 241 v.C. veroverden de Romeinen voor het eerst, namelijk aan het eind van de Eerste Punische Oorlog (264-241 v.C.), een strategisch belangrijk gebied *buiten* Italië, en dat was Sicilië. Voor het eerst leek het de Romeinen niet

verstandig de bewoners van dit eiland tot bondgenoten te maken - zoals ze tot dan toe gedaan hadden met de Italische stammen en steden - maar ze richtten Sicilië in als hun eerste *provincie*, onder het gezag van een *praetor*. Deze oefende een vorm van militair gezag uit in dit vanuit Noord-Afrika door oorlog bedreigde gebied. Dit heeft als precedent gewerkt: de meeste door Rome veroverde gebieden zijn uiteindelijk provincies geworden, ook als ze niet in een frontlijn lagen: deze provincies vormden samen het Romeinse Rijk.

Uiteindelijk veroverden de Romeinen in een reeks oorlogen het *hele Middellandse Zeegebied*; het laatste gebied was Egypte, dat veroverd werd in het jaar 30 v.C.; die verovering sloot tevens een eeuw van burgeroorlogen af: het hele rijk lag nu onder het gezag van de man die als overwinnaar uit de strijd kwam, en dat was Octavianus. De speciale bevoegdheden die de senaat hem had verleend om de rust en vrede te herstellen, gaf Octavianus na zijn overwinning aan de senaat terug. Dat gebaar werd zo goed ontvangen, dat de senaat hem alle bevoegdheden opnieuw gaf - steeds voor een jaar, en dat ging zo'n veertig jaar lang zo door! Zo raakten de Romeinen eraan gewend dat er één man aan het hoofd van het rijk stond, die op een gebalanceerde manier samenwerkte met de senaat, en door zijn persoonlijk charisma goed lag bij de legers en de Romeinse bevolking.

Hoe groot was het Romeinse keizerrijk onder Augustus?

Octavianus werd de eerste keizer; hij nam daarnaast de titel aan waaronder hij bekend is geworden, namelijk Augustus, de 'Verhevene'. Hij regeerde als keizer van 27 v.C.-14 n.C., en werd bejubeld als een vorst die de vrede had teruggebracht. Hij maakte van het rijk bewust een territoriaal rijk, en streefde ernaar zoveel mogelijk natuurlijke, goed verdedigbare grenzen te creëren. Augustus wilde graag de Elbe als noordgrens, maar de bezetting van Germania moest worden opgegeven na de beruchte Romeinse nederlaag in de Slag in het Teutoburgerwoud in het jaar 9; vanaf toen was in het westen de Rijn de noordgrens. De noordgrens van het oostelijk deel van het Romeinse rijk was de Donau, die uitmondt in de Zwarte Zee. Verder werd het Romeinse rijk gevormd door alle gebieden die rondom de Middellandse Zee lagen.

Hoe groot was het Romeinse keizerrijk na Augustus?

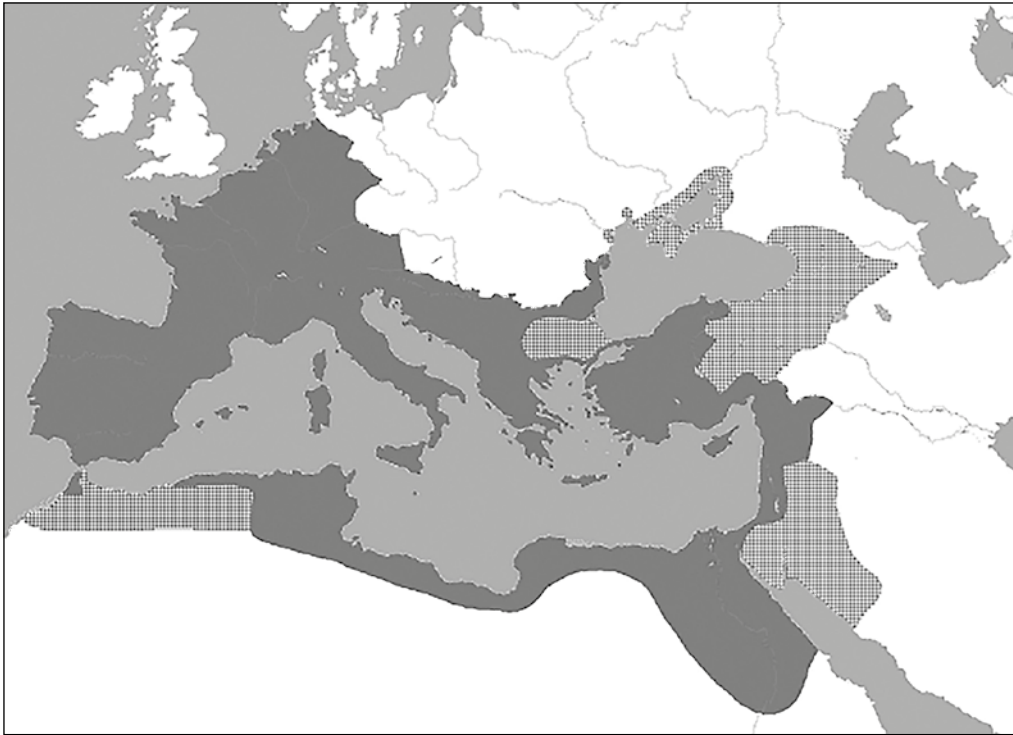
In de jaren tussen 42 en 84 werd Britannië aan het rijk toegevoegd; Schotland maakte aanvankelijk ook deel uit van dat gebied. Keizer Trajanus (98-117) veroverde

in enkele grote veldtochten in 105-106 Dacia, het tegenwoordige Roemenië. Ook veroverde hij gedeelten van Mesopotamië in 114-117, maar zijn opvolger Hadrianus (117-138) was tot het inzicht gekomen dat de tijd van grenzeloze expansie voorbij was en gaf die laatste gebieden weer terug aan de Parthen, op wie ze veroverd waren. Ook Schotland gaf hij op, en markeerde de noordgrens van Britannië met zijn beroemde Muur van Hadrianus. Schotland en Ierland bleven definitief buiten het rijk. Het Romeinse rijk is in 395 om praktische redenen gesplitst in een westelijke en een oostelijke rijkshelft. Van dat oostelijke deel was Byzantium of Constantinopel door Constantijn de Grote in 330 al tot nieuwe hoofdstad gemaakt. Toen in 395 het rijk definitief gesplitst werd, ontstond er feitelijk een Westromeins rijk met Rome als hoofdstad, dat in 476 door toedoen van Germaanse volken gevallen is. Het Oostromeinse of Byzantijnse rijk hield zich staande tot 1453, toen het voor de Turken bezweek.

Wat weten wij over het toekomstige 'herstelde Romeinse rijk'?

In Daniël 2 vinden we de profetie van het grote beeld dat Nebukadnezar, tijdgenoot van Daniël, te zien kreeg. De uitleg ervan wordt door God aan Daniël geopenbaard. In dit beeld, ook wel het statenbeeld genoemd, is het gouden hoofd het eerste rijk, oftewel Nebukadnezars Babylonische rijk, de zilveren borst en armen zijn het tweede rijk, oftewel het Medisch-Perzische rijk, de koperen buik en lendenen zijn het derde rijk, d.i. het Grieks-Macedonische rijk, de benen van ijzer en de voeten van ijzer en leem zijn het vierde, oftewel het Romeinse rijk. Het beeld zal te gronde gericht worden door een steen, zonder mensenhanden afgehouden, die het aan de voeten zal treffen (Dan.2:34). In die slotdagen van het Romeinse rijk zal 'de God des hemels een koninkrijk oprichten, dat in eeuwigheid niet zal te gronde gaan, en waarvan de heerschappij op geen ander volk meer zal overgaan: het zal al die koninkrijken verbrijzelen en daaraan een einde maken, maar zelf zal het bestaan tot in eeuwigheid' (Dan.2:44).

In Daniël 7 krijgt Daniël zelf 'een droom en gezichten', en dan worden deze zelfde vier rijken vergeleken met beesten: een leeuw, een beer, een panter. Het vierde dier is te verschrikkelijk om met een enkel beest vergeleken te kunnen worden. Opmerkelijk is daarbij dat het tien horens heeft (Dan.7:7). Het wordt geoordeeld en aan het vuur prijsgegeven, en daarna komt de Mensenzoon met de wolken des hemels, die zich tot de Oude van dagen begeeft en uit Zijn hand de heerschappij ontvangt die eeuwig en onverderfelijk is (Dan.7:14).

De omvang van het Romeinse rijk onder keizer Augustus (27v.-14 n.C.), de gestippelde gedeelten geven gebieden van Romeinse bondgenoten aan.

Daarna wil Daniël meer weten over het vierde dier, het vierde koninkrijk. De tien horens blijken tien koningen te zijn, van wie er één 'woorden zal spreken tegen de Allerhoogste'; zijn heerschappij zal overgaan op 'het volk van de heiligen des Allerhoogsten', dat een eeuwig koningschap zal uitoefenen, door alle machten erkend en gehoorzaamd (Dan.7:19-27).

De overeenkomst tussen Dan.2 en 7 is dat alleen bij het vierde dier sprake is van een apart beschreven eindfase, waaraan een abrupt einde zal komen: tien tenen resp. tien hoornen, oftewel tien koningen, waarvan er één zich zal durven meten met de Allerhoogste. Daarna volgt het rijk van de Mensenzoon.

Als we deze gegevens combineren met Openb.12:3; 13:1-10; 17:3-18; 19:20, dan zien we daar een fase van het Romeinse rijk die in de geschiedenis niet aanwijsbaar is - *en dus is die fase nog toekomstig!* Treffend is dan ook de omschrijving van dit beest: zijn 'dodelijke wond werd genezen', het 'was en is niet en zal uit de afgrond opstijgen en ten verderve gaan' (Openb.13:3; 17:8; vgl. vs.11). Ook de tien koningen uit Daniël vinden we in het boek Openbaring terug (17:12,16-17). Uiteindelijk wordt het oordeel over dit beest beschreven (19:20) – en daarna volgt het Duizendjarig Vrederijk, waarin gelovigen met Christus zullen regeren (20:4).

Wat is de omvang van het toekomstige Romeinse rijk?

Over de omvang van het toekomstige Romeinse rijk kunnen we kort zijn: de Schrift zwijgt daarover. Maar aan de andere kant: waarom zou de Schrift woorden wijden aan de omvang ervan als die omvang niet zal afwijken van die in het verleden? Een aanwijzing daarvoor zou kunnen zijn dat de beide benen van het statenbeeld uit Dan.2 van ijzer waren - waarbij de beide benen een verwijzing zouden kunnen zijn naar het westelijk en het oostelijk deel van het rijk, dat lange tijd toch als een eenheid werd gezien - beide benen hoorden immers tot het zelfde beeld. De fase van de tien tenen van ijzer en leem - vijf per voet / been - lijken die zelfde eenheid, maar in afbrokkelende vorm, te onderstrepen.

Men zal straks constateren dat de dodelijke wond - het rijk is immers in 476 gevallen - *genezen* is, en vol verbazing zal men het beest achterna gaan (Op.13:3). De hele toekomstige ontwikkeling zal de mensen straks kennelijk doen denken aan het *verleden*, toen het Romeinse rijk er nog was, en zij zullen gefascineerd zijn door het heden van dat moment in de toekomst, waarin dit rijk er als staatkundige eenheid ineens weer is! Triest te zien dat het in de laatste, nog toekomstige fase een satanische aansturing zal ontvangen en oorlog zal durven voeren tegen het Lam. Ik denk ook dat de link die gelegd wordt met de *stad Rome* erop wijst dat we niet zozeer aan het Byzantijnse rijk, maar aan het in 476 gevallen, vanuit *Rome*

>>

De omvang van het Romeinse rijk onder keizer Trajanus (98-117)

geregeerde, Romeinse rijk moeten denken. Op Rome (en niet op Byzantium) wijzen namelijk de 'zeven bergen' en 'de grote stad die het koningschap heeft over de koningen van de aarde' in Openb.17:9,18.

Welke consequenties heeft dat?

Als er inderdaad reden is ervan uit te gaan dat de omvang van het toekomstige, herstelde Romeinse rijk vrijwel identiek is met die van het historische Romeinse rijk, dan heeft dat de volgende consequenties:

- De huidige EU valt niet geheel samen met het historische Romeinse rijk. De volgende EU-lidstaten vallen namelijk buiten het grondgebied van het oorspronkelijke Romeinse rijk: Denemarken, Duitsland (grotendeels), Estland, Finland, Ierland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Zweden.
- De huidige aspirant-lidstaten - Turkije, Noord-Macedonië, Montenegro, Albanië en Servië - vallen alle binnen het oorspronkelijke grondgebied van het oorspronkelijke Romeinse rijk.
- Oekraïne heeft nooit deel uitgemaakt van het Romeinse rijk, en het is dan ook de vraag of het deel zal uitmaken van het toekomstige Romeinse rijk. Dat wil niet zeggen dat er niet nog een tijd zal aanbreken waarin het deel uitmaakt van de EU - maar het is niet ondenkbaar dat dit geen blijvende zaak zal zijn.
- Als de omvang van het historische Romeinse rijk de basis is van de omvang van het toekomstige herstelde Romeinse rijk, dan horen daar ook Syrië, Israël,

Libanon, Jordanië, Tunesië, Marokko en Algerije bij. Het is opmerkelijk dat de EU tussen 1998 en 2005 met een aantal van deze landen zgn. Euro-mediterrane associatieovereenkomsten gesloten heeft. Deze associatieverdragen zijn gesloten om een betere dialoog aan te gaan met de landen rond de Middellandse Zee en dienen tegelijkertijd als grondslag voor liberalisering van het handelsverkeer. Ook zijn er voorwaarden gesteld voor samenwerking op economisch, sociaal en cultureel gebied tussen de EU en deze landen.

Conclusie

Het toekomstige Romeinse rijk werpt zijn schaduwen vooruit: de contouren tekenen zich af, en als we naar de alsmat uitdijende bevoegdheden van de EU kijken, kunnen we ons iets voorstellen bij een grote staatsorganisatie waaraan veel landen heel graag deelnemen. Omdat de Schrift een link legt tussen het toekomstige Romeinse rijk en het Romeinse rijk in het verleden, heb ik geprobeerd na te gaan wat dat concreet zou kunnen betekenen voor de geografische omvang van het toekomstige Romeinse rijk. Veel blijft onzeker, maar het geestelijk karakter van deze toekomstige macht staat vast: dat zal verschrikkelijk zijn. Wat is het daarom goed te weten dat uiteindelijk de Mensenzoon zal komen, die aan alle onrecht een eind zal maken en hier op aarde rechtvaardig en met zegen zal regeren!

